

**В. М. Кремень, канд. екон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”**

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ

У статті розглянуто особливості фінансової роботи на підприємствах та у фінансових установах в сучасних умовах. Обґрунтовано, що професійна компетентність фахівців з фінансів враховує культурологічний модуль, модуль особистісних детермінант і модуль фахової підготовки. Визначено та охарактеризовано найбільш перспективні напрями діяльності фахівців з фінансів.

Ключові слова: фахівець з фінансів, фінансова робота, фінансовий менеджер, фінансовий директор, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Зміна пріоритетів в економічній та фінансовій системах України, зміцнення фінансово-кредитного сектора, посилення його впливу на активізацію структурної перебудови та забезпечення соціально-економічного розвитку країни зумовили необхідність змін у змісті фінансової та фінансово-аналітичної роботи. У сучасних умовах господарювання та суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності одним із основних завдань вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку з економічних спеціальностей, є професійна підготовка фахівців з фінансів, які добре розуміють особливості сучасного і майбутнього економічного розвитку України, бачать шляхи розвитку фінансової системи та забезпечення фінансової стабільності та спроможні працювати в умовах інтеграції України у світове господарство. Як результат, підвищилися вимоги до професійної підготовки фахівців з фінансів. Це потребує глибоких перетворень у системі вищої економічної освіти, зокрема вдосконалення професійної підготовки фахівців з фінансів.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженню проблем професійної підготовки приділялася значна увага, зокрема, вагомим є доробок таких вчених: ідеї глибокого реформування професійної освіти, формування ключових кваліфікацій дослідили Е. М. Калицький і Д. Мертенс; цілі освіти і виховання, які реалізуються в педагогічному процесі, розглядаються як цілісний педагогічний процес у працях В. В. Давидова, Д. Б. Ельконіна, М. Д. Касьяненка; історичні та теоретичні аспекти організаційно-педагогічних основ професійного навчання бакалаврів висвітлено у

працях С. І. Архангельського, В. Г. Кременя, В. К. Єлманової, О. П. Лещинського, І. Б. Марцинковського, Л. І. Поважної, А. М. Алексюка, С. Я. Батишева, І. А. Зязюна, В. А. Козакова; зарубіжний досвід підготовки бакалаврів висвітлено в працях А. А. Барбариги, Б. Л. Вульфсона, С. А. Головка, О. П. Лещинського, Е. Б. Лисової, З. О. Малькової, Н. Д. Никандрова, В. А. Параїла, П. І. Пижнікова, Н. В. Федорової, Л. Д. Філіппової, Е. В. Чуткерашвілі; проблеми організації і впровадження технології модульного навчання знайшли відображення у працях А. М. Алексюка, Ю. К. Балашова, І. М. Богданової, Н. О. Гладушиної, В. Р. Ільченко, В. І. Кравченка, О. Н. Куландіна, В. О. Огнів'юка, О. Г. Прокази; економічна освіта та економічне виховання у працях економістів Л. П. Пономарьова та Л. Ю. Епштейна розглядаються як один із факторів розвитку народного господарства; особливості професійної підготовки спеціалістів економічного профілю досліджені у працях А. І. Абрамової, В. Я. Боброва, Ф. Ф. Бутинця; М. І. Болдирева; питанням технології економічної освіти старших підлітків присвячені дослідження І. Ф. Прокопенка і О. М. Собчук та ін.

Не вирішені раніше частини проблеми. Незважаючи на те, що у працях цих науковців розкрито проблеми неперервної професійної освіти, зокрема економічної підготовки економістів як суттєвого фактора розвитку народного господарства, проблема особливостей та ефективності професійної підготовки фахівців з фінансів у вищих навчальних закладах вивчена недостатньо. Зростання практичного значення проблеми формування та розвитку цілісного уявлення про процес професійної підготовки фахівців з фінансів, а також недостатність її висвітлення у наукових публікаціях стали визначальними при обґрунтуванні актуальності теми дослідження, обумовили його мету, завдання та зміст.

Метою статті є дослідження особливостей професійної діяльності фахівців з фінансів у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Фінансистами з давніх-давен називали людей, які володіли значними сумами грошових коштів і були дуже багатими. Сьогодні зміст цього слова зовсім інший: фінансист – це особа, яка розпоряджається фінансовими ресурсами підприємства, що зумовлює в сучасних умовах ведення бізнесу перетворення фінансиста в ключову фігуру в будь-якій галузі господарської діяльності. Важливість і необхідність цієї професії для суспільства є об'єктивною: фінанси – основа економіки будь-якої країни, і професійне управління фінансами приносить користь усьому суспільству в цілому.

Фахівці фінансового профілю можуть працювати в аналітичних, економічних, фінансових, інвестиційних службах компаній реального сектора економіки; у відділах корпоративних фінансів і в аналітичних службах компаній фінансового сектора; в консалтингових компаніях, які спеціалізуються на управлінському та фінансовому консалтингу і оціночній діяльності; у фінансово-аналітичних агентствах, в аналітичних центрах, які займаються питаннями економічної політики та розвитку вітчизняного і міжнародного бізнесу, в академічних організаціях (інститути, лабораторії) та університетських кафедрах і центрах, які розробляють і вдосконалюють засади управління корпоративними фінансами та ін. Останнім часом спостерігається активізація професійної діяльності фінансистів у сферах консалтингу, прогнозування та аналізу.

Виходячи з традиційного підходу до визначення категорії “фінанси підприємств” як сукупності економічних відносин, пов’язаних із формуванням і використанням грошових доходів і нагромаджень підприємств, а також контролем за формуванням, розподілом і використанням цих доходів і нагромаджень [15], до фінансово-економічного сектора підприємства можна віднести підрозділи бухгалтерії, планово-економічного відділу, відділу праці та зарплати, відділу калькуляції продукції, а також інвестиційні та інші фінансові служби. Аналіз науково-методичних підходів до трактування сутності поняття “фінансова робота на підприємстві” (табл. 1) дозволяє зробити висновок, що фінансова робота складається з процедур різного рівня складності та відповідальності. Окрім того, фінансова робота виконується на двох рівнях:

- прийняття фінансових рішень за перспективами розвитку підприємства і поточної діяльності; залучення джерел інвестування та їх використання; проведення фінансової політики;
- здійснення фінансових розрахунків; оформлення фінансових документів; складання фінансової звітності тощо.

Умовно фінансову роботу на підприємстві можна згрупувати за такими напрямками: фінансове планування, оперативна фінансова робота, яка охоплює роботу з постачальниками стосовно розрахунків за сировину та матеріали; з покупцями щодо розрахунків за реалізовану продукцію; забезпечення своєчасної сплати податків і податкових платежів, погашення банківських кредитів і сплати відсотків; своєчасних виплат заробітної плати тощо, контрольна-аналітична робота [16].

Фахівці з фінансів у процесі своєї діяльності тісно співпрацюють з іншими службами підприємства:

- службою маркетингу і відділом збуту – з питань складання планової документації щодо постачання продукції, ціноутворення, розрахунків з покупцями та кредитної політики підприємства;
- службою постачання – з питань розробки графіків постачання сировини та матеріалів, визначення оптимального розміру замовлення і залишку запасів;
- відділом капітального будівництва – з питань розробки порядку будівництва, плану фінансування капітальних вкладень, визначення норм і лімітів використання виробничих ресурсів;
- конструкторськими і технологічними службами – з питань складання планів науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт і забезпечення їх фінансування;
- бухгалтерією – з питань узгодження кошторисних і фінансових розрахунків та інформаційного забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві.

Таблиця 1

Поняття фінансової роботи на підприємстві

№ пор.	Автор / Джерело	Визначення
1	Кірейцев Г. Г.	Фінансова робота – це робота, яка організовується самостійним структурним підрозділом (фінансовим відділом), який виконує визначені функції в системі управління підприємством
2	Подд'єрьогін А. А.	Фінансова робота – це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємства та досягнення ними поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів
3	Слав'юк Р. А.	Фінансова робота – це діяльність з управління фінансами, яка включає планування та організацію фінансів, облік фінансових ресурсів, контроль і аналіз ефективності їх використання, регулювання доходів і видатків, стимулювання кінцевих результатів виробництва
4	Партин Г. О., Загородній А. Г.	Фінансова діяльність – це діяльність, спрямована на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, досягнення ним визначених цілей економічного та соціального розвитку
5	Рудницька О. М., Вівчар О. Й., Железняк Р. Й., Цигиль І. Я.	Фінансова робота – це діяльність, спрямована на забезпечення виробництва фінансовими ресурсами та здійснення контролю за дотриманням фінансової дисципліни, що зобов'язує підприємства і посадових осіб дотримуватися режиму економії у використанні

		матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, норм і нормативів витрат, затверджених фінансових планів, а також виконання зобов'язань перед державним бюджетом, банками, постачальниками і споживачами, іншими контрагентами
6	Енциклопедія "Мабіко"	Фінансова робота – це діяльність працівників фінансової служби з підготовки, реалізації фінансових рішень та управління фінансовими ресурсами
7	Фінансова компанія "BG Finance"	Фінансова робота – це система норм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємства і досягнення ними поставлених задач

Джерело: [6, с. 37; 8, с. 13–14; 9, с. 15–16; 10, с. 11–12; 13, с. 8–9; 14; 15].

Таким чином, фінансова робота на підприємствах охоплює усю систему їхніх фінансових відносин: відносин між підприємством і бюджетом, позабюджетними фондами, банками, постачальниками та споживачами; засновниками, страховими організаціями, а також відносин усередині підприємства – з приводу розподілу прибутку, фонду оплати праці, коштів на формування необоротних та оборотних активів.

Основна мета фінансової роботи на підприємстві полягає у забезпеченні кругообігу капіталу необхідним обсягом фінансових ресурсів і оптимізації їх розподілу за його стадіями. Незважаючи на те, що багато аспектів фінансової роботи жорстко регулюється нормативно-правовими актами, мета фінансового менеджменту зумовлює вільний і творчий характер роботи фінансиста.

У сучасних умовах господарювання фінансова робота набуває нового змісту, що було зумовлено зміною відносин власності, становлення різних організаційно-правових форм, приватизацією державних і муніципальних підприємств, а також активізацією зовнішньоекономічної діяльності. Усе це сприяло суттєвому підвищенню вимог до професійної компетенції фінансистів. Так, наприклад, залучення іноземних інвестицій у вітчизняні компанії можливе тільки за умови підвищення прозорості їхньої діяльності. Задоволення цього та інших вимог фінансового середовища можливе за умови реалізації на підприємстві сучасного фінансового менеджменту, який орієнтований насамперед на управління вартістю компанії. Роль фінансового менеджменту також зростає з огляду на високий рівень свободи підприємницького сектора економіки та загострення конкуренції як на ринках товарів і послуг, так і на ринках факторів виробництва та капіталу.

Окрім компаній реального сектора економіки, фахівці фінансового профілю можуть працювати у відділах корпоративних фінансів і в аналітичних службах компаній фінансового сектора, в консалтингових компаніях, які спеціалізуються на управлінському

та фінансовому консалтингу та оціночній діяльності; у фінансово-аналітичних агентствах, в аналітичних центрах, які займаються питаннями економічної політики і розвитку вітчизняного та міжнародного бізнесу.

У процесі роботи фінансистів у фінансових установах їхня діяльність більшою мірою набуває аналітичного та прогностичного характеру. Так, на перший план у системі професійних обов'язків фахівців з фінансів у фінансових та інвестиційних компаніях виходять розробка бюджетних та інвестиційних моделей, фінансове планування і бюджетування, інвестиційний аналіз ефективності проектів, участь в аналізі бізнес-ідей та підготовці бізнес-планів тощо. Праця у банківських установах передбачає моніторинг і контроль руху грошових потоків, оцінку платоспроможності та кредитоспроможності позичальників, розрахунок кредитних забезпечень і резервів, моніторинг банківських продуктів та ін. Працевлаштування у фінансово-аналітичні агентства та консалтингові компанії вимагає від фінансиста знання механізму функціонування фінансового ринку та його сегментів, засад фінансування венчурного бізнесу та будівництва, методичних підходів до оцінки бізнесу та інструментів інвестування, вміння написання оглядів функціонування та розвитку різних ринків і галузей.

Підсумовуючи усе вищенаведене, можна сказати, що до основних обов'язків фінансиста належать: перетворення в життя принципу “гроші повинні робити гроші”, розробка і реалізація фінансово-управлінських рішень щодо залучення та розміщення фінансових ресурсів, фінансове планування, оцінка ризиків, забезпечення зростання прибутку та скорочення витрат. Фінансист повинен уміти моделювати фінансово-господарські ситуації, проводити порівняльний аналіз і прогнозування варіантів розвитку, формулювати аналітичні висновки. Санітарно-гігієнічна характеристика діяльності фахівця з фінансів з позицій важкості та напруженості праці, обмеження віку і статі, режиму праці та відпочинку, змінності, завантаженості аналізаторів та несприятливих чинників наведена у табл. 2.

Фахівці з фінансів у процесі набуття досвіду можуть обіймати управлінські посади – посади фінансових менеджерів або фінансових директорів, які передбачають, окрім суто фінансових задач, виконання адміністративних обов'язків. Як правило, фінансовому директору підпорядковується фінансовий відділ, якій вирішує завдання управління активами підприємства, управління обсягом, структурою і вартістю капіталу підприємства, управління прибутком, управління реальними та фінансовими інвестиціями,

управління грошовими потоками підприємства, управління фінансовими ризиками та антикризове фінансове управління підприємством у випадку загрози банкрутства.

Таблиця 2

Санітарно-гігієнічна характеристика діяльності фахівця з фінансів

№ пор.	Ознака	Характеристика
1	Ступінь важкості та напруженості праці	Напружена розумова праця
2	Обмеження щодо статі й віку	Обмежень немає
3	Режим праці й відпочинку	8-годинний робочий день
4	Режим змінності	Переважно однозмінна робота
5	Завантаженість аналізаторів	Зоровий і руховий
6	Несприятливі чинники	Високе статичне напруження

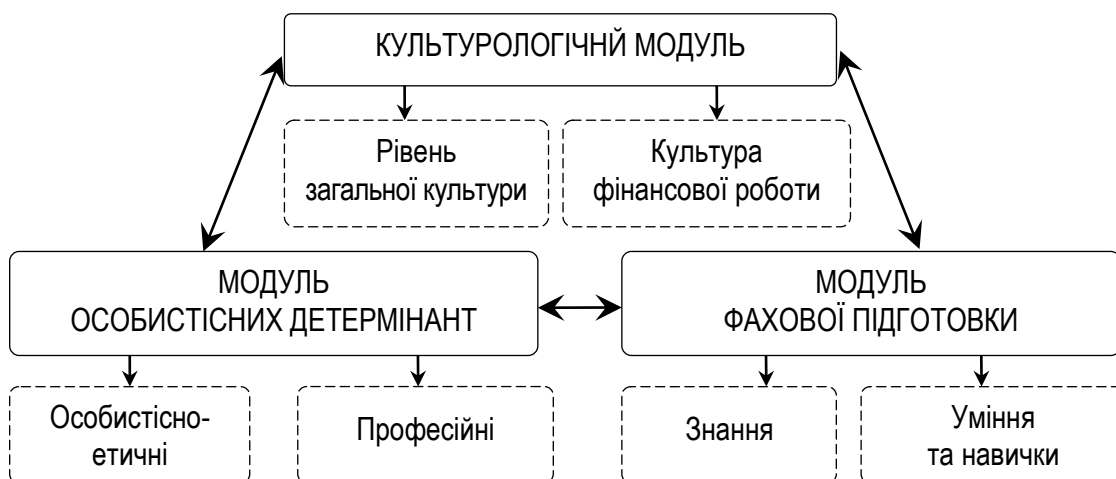
Джерело: [1]

У всьому світі ця професія вважається однією із найбільш високооплачуваних: за даними “Money Magazine” фінансові консультанти заробляли в рік 123 тисячі доларів США, що є найбільшим показником серед сформованого рейтингу “Топ-10 професій” [1]. Рейтинг заробітків топ-менеджменту російських компаній, складений Forbes у 2008 році за даними дев’яти кадрових агенцій, які спеціалізуються на підборі керівників, засвідчив, що до складу топ-менеджменту підприємств різних галузей входять фінансові фахівці, які у рейтингу заробітних плат займають друге місце після генеральних директорів [5]. Вивчення цього рейтингу дозволяє зробити висновок, що посада вищого фінансового керівника на підприємствах різних галузей називається по-різному: фінансовий директор (телекомунікаційні, фармацевтичні та страхові компанії, торговельні мережі, виробники споживчих товарів), віце-президент з фінансів (нафтогазові компанії та будівельні компанії, важка індустрія) або директор з корпоративних фінансів (інвестиційні банки). За даними Держкомстату України, у 2008 році фінансисти отримували найвищі зарплати поряд із державними службовцями і працівниками авіаційної галузі: в червні цього року 16,1 % фінансистів отримували офіційну заробітну плату не менше 5 тисяч гривень. Необхідно відмітити, що на заробітні плати фінансистів суттєво вплинула фінансова криза: у 2009 році доходи бухгалтерів, фінансистів і банківських службовців знизилися на

32 %, що пов'язується зі складною ситуацією у фінансовій системі України [12].

Професійна діяльність у сфері фінансового менеджменту є дуже перспективною з позиції кар'єри. За даними американського журналу "Money Magazine", протягом десяти наступних років попит на фахівців з фінансового консалтингу зросте майже на 26 %. Стосовно вітчизняного ринку праці, то слід зазначити, що в тому ж 2008 році фінансових директорам зі знанням міжнародних стандартів фінансової звітності роботодавці пропонували 2–2,5 тисячі доларів незалежно від того, чи є компанія міжнародною або вітчизняною. Знання іноземної мови дозволяє підвищити планку заробітної плати до 3 тисяч доларів США і вище [11]. Водночас свідченням того, що навіть в умовах кризи професія фінансиста є перспективною і затребуваною, є входження фінансових менеджерів до лідерів кризового рейтингу професій, складеного у 2009 р., разом із менеджерами з продажів та ІТ-фахівцями [3]. При цьому за тих же зарплатних пропозицій вимоги до аплікандтів суттєво підвищилися.

З урахуванням сучасної специфіки професійної діяльності фахівців з фінансів можна стверджувати, що професійна компетентність фінансиста включає культурологічний модуль, модуль фахової підготовки та модуль особистісних детермінант (рис. 1). Культурологічний модуль професійної компетентності фахівця з фінансів враховує загальну культуру людини та культуру фінансової роботи.

Рис. 1. Компоненти професійної компетентності фахівця з фінансів

Джерело: авторська розробка.

Загальний рівень культури людини визначається такими аспектами:

- повагою до гідності інших людей, збереженням власної гідності у різних ситуаціях соціальної взаємодії, тобто культура особистості та саморегулювання;
- адекватністю особи, яка визначається зовнішнім виглядом, культурою спілкування, поведінкою у різних ситуаціях побутової, професійної і суспільної взаємодії;
- дотриманням традицій, звичаїв, норм і етикету в моно- і крос-культурній взаємодії;
- актуальною готовністю використання загального культурного фонду знань, які були сформовані у процесі середньої та вищої освіти;
- готовністю до продовження особистісного соціокультурного розвитку і саморозвитку;
- обізнаністю в основних ціннісних домінантах сучасного світу, країни, суспільства;
- соціальною відповідальністю за себе, свою поведінку, відповідальністю за добробут інших.

Культура фінансової роботи, хоч і є продуктом професійної підготовки, але не визначається нею безпосередньо і є наслідком самовдосконалення, особистісного розвитку, цілісної самоорганізації особистості. Культура фінансової роботи, окрім професійних знань, умінь і навичок, включає навички ділового спілкування, знання і вміння розв'язання психологічних колізій у колективі, уміння раціонально організувати робочий час, створювати оптимальне оточення на робочому місці, формування і оптимальне використання свого іміджу, а також відповідальність за прийняті фінансово-управлінські рішення. Важливою складовою культури фінансової роботи є культура спілкування, яка передбачає знання термінології, уміння встановлювати зв'язки між відомими та новими термінами, уміння використовувати фінансові поняття і терміни в аналізі практичних ситуацій.

Модуль особистісних детермінант поряд із особистісно-етичними якостями фахівця з фінансів враховує його професійні якості та уміння.

Модуль фахової підготовки враховує знання, зокрема теоретичні та практичні, та уміння і навички.

Незважаючи на те, що професійна діяльність фінансистів і фінансових менеджерів активно затребувана вітчизняним ринком праці, у Класифікаторі професій України безпосередньо професія

фінансиста відсутня [7], водночас систематизація професій економічного напрямку дозволила виокремити ті види професійних робіт, які можуть виконувати фахівці з фінансів (табл. 3). Так, бакалавр з фінансів здатний виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі “Фахівці”.

Бакалавр з фінансів на первинних посадах самостійно виконує переважно стереотипні, частково діагностичні завдання, за усталеними алгоритмами робить економічні розрахунки, збирає, систематизує, нагромаджує первинну інформацію як для виконання закріплених за ним посадових обов’язків, так і для потреб структурного підрозділу, де він працює.

Магістр з фінансів спроможний виконувати професійні роботи й обіймати первинні посади, перелік яких наведено в групі “Професіонали”. На відміну від бакалавра, магістр з фінансів на первинних посадах самостійно виконує переважно евристичні та частково діагностичні професійні й соціально-виробничі завдання, робить складні економічні розрахунки, керує фахівцями нижчого посадового рівня. Назви інших первинних посад фахівців з фінансів визначаються у варіативних компонентах освітньо-кваліфікаційної характеристики згідно з галузевими нормативними документами або штатними розкладами підприємств та установ певної галузі з урахуванням вимог до формулювання назв посад, передбачених чинними нормативними актами.

Професійні назви робіт фахівців з фінансів освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” і “магістр”

№ пор.	Назва професійної групи	Код професійної групи	Професійна назва роботи (посада)
II. Професіонали			
1	Інші викладачі університетів і вищих навчальних закладів	2310.2	асистент; викладач вищого навчального закладу
2	Викладачі середніх навчальних закладів	2320	учитель середнього навчально-виховного закладу; учитель професійного навчально-виховного закладу
3	Аудитори та кваліфіковані бухгалтери	2411.2	аудитор; бухгалтер-експерт; бухгалтер-ревізор
4	Наукові співробітники (економіка)	2441.1	науковий співробітник (економіка)
5	Економісти	2441.2	економіст з планування; оглядач з економічних питань; консультант з економічних питань; економічний радник; економіст з фінансової роботи; економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності; економіст; економіст з договірних та претензійних робіт
III. Фахівці			
6	Дилери (біржові торговці за свій рахунок) та брокери (посередники) із заставних і фінансових операцій	3411	брокер (посередник) з цінних паперів; дилер (продавець) цінних паперів; маклер біржовий
7	Страхові агенти	3412	агент страховий
8	Оцінювачі, таксатори та аукціоністи	3417	оцінювач (експертна оцінка майна); ліквідатор-розпорядник майна підприємств-боржників
9	Інші молодші фахівці в галузі фінансів і торгівлі	3419	інспектор з організації інкасації та перевезення цінностей; інспектор кредитний; інспектор обмінного пункту
10	Бухгалтери та касири-експерти	3433	бухгалтер; касир-експерт
11	Інші технічні працівники в галузі управління	3439	інспектор-ревізор; інспектор; ревізор; молодший державний інспектор; інспектор з інвентаризації; фахівець
12	Інспектори митної служби	3441	інспектор митний
13	Інспектори податкової служби	3442	державний податковий інспектор; ревізор-інспектор податковий
14	Інші державні інспектори	3449	інспектор державний; інспектор цін; інспектор з експорту

Джерело: [1; 2].

Висновки. Підбиваючи підсумок проведеного дослідження, можна зробити такі висновки:

1. Особа, що обрала професію фінансиста, повинна мати аналітичний склад розуму, вміння стратегічно і логічно мислити. Вміння аналізувати великі масиви даних, гнучкий розвиток і навіть стійкість до стресів є важливими умовами набуття професійності фінансиста.

2. Діяльності фінансиста притаманний динамізм, адже зміни в законодавстві, соціальній, політичній, економічній ситуаціях, виникнення нових технологій відбуваються майже безперервно, що вимагає від особи постійної самоосвіти та удосконалення професійних якостей, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення процесу професійної підготовки фахівців з фінансів.

3. Основні завдання вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців з фінансів, полягають у забезпеченні опанування випускниками системи знань і вмінь розв'язувати певні типові завдання діяльності в процесі здійснення зазначених виробничих функцій, перетворення необхідних економічних знань в економічне мислення, розвитку важливих якостей особистості, які підвищують адаптацію молоді в професійній сфері.

Список літератури

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра спеціальності 6.050100 [Текст] “Фінанси” напряму підготовки 0501 – “Економіка і підприємництво”. – К. : КНЕУ, 2006.
2. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра спеціальності 8.05010 “Фінанси” напряму підготовки 0501 – “Економіка і підприємництво” [Текст]. – К. : КНЕУ, 2006.
3. Глебова, А. Кризисный рейтинг самых востребованных профессий в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dozor.kharkov.ua/vlast/1043214.html>. – Загл. с экрана.
4. Энциклопедия Мабико [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mabico.ru/lib/1985.html>. – Загл. с экрана.
5. Зарплаты топ-менеджеров – 2009 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.forbesrussia.ru/karera/menedzhment/28752-reiting-forbes-zarplaty-top-menedzherov-%E2%80%942009> – Загл. с экрана.
6. Кірейцев, Г. Г. Фінансовий менеджмент [Текст] : навчальний посібник / Г. Г. Кірейцев. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2002. – 496 с.
7. Класифікатор професій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://jobnatali.com/prof_codes.php. – Загол. з екрана.
8. Партин, Г. О. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / Г. О. Партин, А. Г. Загородній. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006. – 379 с.
9. Поддєрьогін, А. А. Фінансова робота підприємства [Текст] : підручник / А. А. Поддєрьогін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 517 с.
10. Рудницька, О. М. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посіб. / О. М. Рудницька, О. Й. Вівчар, Р. Й. Желєзняк та ін. – Львів : Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2007. – 208 с.
11. Самые высокооплачиваемые профессии в Украине – финансист, авиатор и госслужащий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rus.newsru.ua/finance/15aug2008/roboata.html>. – Загл. с экрана.

12. Сергун, И. Рейтинг профессий по снижению зарплат в III квартале [Электронный ресурс] / И. Сергун. – Режим доступа : http://www.rynok.biz/4/a/2009/10/13/Rejting_professij_po_snizh. – Загл. с экрана.
13. Слав'юк, Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : навч. посіб. / Р. А. Слав'юк. – К. : Центр навчальної літератури, 2002. – 460 с.
14. Содержание финансовой работы на предприятии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://bg-finance.ru/soderzhanie_finansovoi_raboty_na_predpriyatii.php. – Загл. с экрана.
15. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
16. Ярошевич, Н. Б. Фінансова робота на підприємствах: співвідношення посадових обов'язків працівників фінансового сектора підприємства [Електронний ресурс] / Н. Б., Ярошевич, А. В. Мазур, М. Р. Мокринська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/18_2/18_2_Jaroszewycz_226.pdf. – Загол. з екрана.

Summary

The article is devoted to the peculiarities of financial work on enterprises and financial institutions in nowadays. It's grounded, that the professional competence of financiers includes the culturological module, the module of individual determinants and module of professional training. The most perspective directions of activity of financiers are described in the article.

Отримано 13.09.2010

Кремень, В.М. Особливості професійної діяльності фахівців з фінансів [Текст] / В.М. Кремень // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2011. – Вип. 31. – С. 145-156.